

ZPRÁVA

*o činnosti Krajské vědecké knihovny v Liberci
za rok 2004*

1. ÚTVAR ZPRACOVÁNÍ KNIHOVNÍHO FONDU

Úkolem útvaru je komplexní zajištění doplňování a zpracování dokumentů, tj. od jeho získání až po jeho zabalení a následné předání do služeb.

Pracujeme v knihovnickém systému Advanced Rapid Library a od dubna jsme přešli na novou verzi Windows ARL. Zcela se změnily pracovní listy v akvizici i katalogizaci a částečně se změnily postupy práce. Systém stále není dokonalý, takže se postupně domlouváme s firmou o úpravách, případně doplňcích.

Téměř všichni pracovníci katalogizace (podle specializace na zpracovávané druhy dokumentů) jsou zapojeni do národních komisí na jmennou a věcnou katalogizaci a Souborný katalog při Národní knihovně v Praze.

V průběhu roku se pracovníci zapojovali do služeb všech oddělení knihovny. Pravidelně jsou zapojeni do sobotních směn.

Účastníme se knihovnických konferencí (např. Seč u Chrudimi)

Dvě pracovnice jsou v Ediční radě knihovny, kde se spolupodílí na vydávání publikací a tisků knihovny

Útvar se skládá ze 3 oddělení:

- a) Oddělení akvizice
- b) Oddělení katalogizace
- c) Oddělení technického zpracování

a) Oddělení akvizice

Toto oddělení má na starosti získávání literatury – zejména knižní produkce. Hlavním zdrojem akvizice je nákup. Knihy se nakupují především podle požadavků oddělení služeb – 1x týdně se schází novinková komise, která provádí výběr a určuje počet. Akvizitér také obchází a objíždí specializované prodejny (např. v Praze), kde nakupuje dle svého uvážení a potřeb knihovny.

Hlavním určujícím prvkem nákupu jsou přidělené finanční prostředky.

Podle zákona 37/1995 Sb. máme právo na regionální povinný výtisk. Každý, kdo v Libereckém kraji vydá neperiodickou publikaci (definice je v zákoně) je povinen 1 výtisk předat KVK Liberec zdarma. Největším problémem ale je to, že se pracovníci akvizice vůbec o vydání publikace nedozvědí.

Významnou součástí akvizice jsou dary. Jsou to dary od institucí – např. Parlamentní knihovna, nakladatelství Mat'a, nakladatelství Šulc a spol., Oldag, Euromedia Group, Advent-Orion, Univerzita Karlova, Min. práce a soc. věcí, Paido, Baronet a další nakladatelé a instituce.

Neméně významnou součástí akvizice jsou i dary od jednotlivců, většinou našich čtenářů. Za všechny bych chtěla jmenovat alespoň následující: p. Dymokurský, p. Frank Heidelberg, pí Cibulková, pí Zichová, p. Balvín, manželé Antonie a Viktor Hellerovi, p. Rohn a další.

Pokračuje spolupráce s The British Council v Praze, s Goethe-Institutem v Praze a rakouským velvyslanectvím v Praze.

The British Council

Na nákup dokumentů jsme dostali 4000 liber (172.000,- Kč). Převážně jsme nakoupili knihy a CD.

Goethe – Institut

Goethe-Institut Prag - v roce 2004 byl velmi omezený finanční příspěvek na knihy a jiné dokumenty – dostali jsme částku 500 EUR, za kterou se objednalo 20 titulů běžných knih a dále novinky z řady „Knihy, o kterých se mluví“.

Také rakouské velvyslanectví průběžně doplňuje fond rakouské literatury.

V oddělení akvizice se také provádí adjustace dokumentů (kontrola podle dodacích listů, razítkování a polepení každého exempláře zabezpečovacím a čárovým kódem).

Potom je každý titul vložen do akvizičního katalogu a každý exemplář zvlášť zapřirůstkován.

Přírůstek

Celkový přírůstek knihovny včetně MLK je: **29.602**

Přírůstek podle druhu dokumentů (včetně MLK):

Druhy dokumentů	Počet
Knihy	24.389
Periodika (ročníky)	2.102
Mapy	43
Hudebniny	458
DVD	1
Zvukové dokumenty	1.104
LP=retro	10
Kazety	102
Videozáznamy	40
Elektronické dokumenty	240
Nezařazené	1.113
CELKEM	29.602

Přírůstek podle akviziční metody (včetně MLK):

Akviziční metoda	Počet
Koupě	20.071
Dary od institucí	2.875
Dary od jednotlivců	2.776
Regionální povinný výtisk	2.417
Ostatní	1.463
CELKEM	29.602

Přírůstek podle lokace:

Lokace	Počet
MLK (okres)	5.427
Pobočky KVK	3.511
Výměnný fond KVK	2.129
Studijní knihovna	8.134
Všeobecná knihovna	5.630
Dětská knihovna	2.080
Hudební knihovna	1.594
Nezařazené (karty, čísla periodik...)	1.097
CELKEM	29.602

Přírůstek podle jazyka (včetně MLK):

Podle jazyka	Počet
Čeština	26.004
Angličtina	1.389
Francouzština	82
Němčina	670
Italština	27
Latina	56
Polština	26
Romština	3
Ruština	60
Slovenština	53
Španělština	10
Srbochorvatština	17
Vícejazyčné	34
Ostatní	1.171
CELKEM	29.602

Přírůstek podle tématu:

ODDĚLENÍ	BELETRIE Počet (knihy)	NAUČNÁ Počet (knihy)	OSTATNÍ počet
Všeobecná	4.082	1.344	40
Studijní	-	4.327	-
Dětská	1.294	778	-
Pobočky	2.634	877	-
Výměnný fond	1.597	532	-
MLK	4.070	1.357	-
Hudební	-	-	1.562
Rakouská	58	145	-
British	892	402	-
Ostatní	-	-	3.611
CELKEM	14.627	9.762	5.213
CELKEM	29.602		

V roce 2004 bylo přijato celkem 29.602 exemplářů všech druhů dokumentů (v celkovém součtu nejsou jednotlivá čísla periodik)

V roce 2004 bylo celkem odepsáno v KVK:

9.755 exemplářů

Odpisy:

ODPISY	Počet
NAUČNÁ	2.100
BELETRIE	4.440

JINÉ	3.215
CELKEM	9.755

ODPISY ODDĚLENÍ	Počet
Všeobecná	5.958
Studijní	728
Dětská	928
Pobočky	2.141
CELKEM	9.755

V roce 2004 bylo pro KVK zapřirůstkováno: **24.175**

Přírůstek KVK	24.175
Odpisy KVK	9.755
CELKEM	14.420

Do KVK v roce 2004 přibýlo 14.420 exemplářů.

b) Oddělení katalogizace

Katalogizace

Katalogizace představuje kompletní jmenné a věcné zpracování všech druhů dokumentů, včetně vytváření autoritních záznamů. Od dubna r. 2004 jsme plně přešli na knihovnický systém Advanced Rapid Library, což znamenalo opět úpravu pracovních listů a nové definování polí, doladování systému.

Jmenná katalogizace

Provádí se v UNIMARCU podle pravidel AACR2. Záznamy se posílají dávkově do souborného katalogu CASLIN (NK v Praze).

Ke každému záznamu beletrie se vytváří anotace.

Počet vytvořených anotací v roce 2004: **5325**

Periodické přílohy časopisů na CD-ROM se zpracovávají obdobně jako periodika do báze periodik s vazbou na tištěné periodikum.

Přílohy knih na CD-ROM jsou zpracovány jako samostatný záznam s vazbou na knihu, které je přílohou.

Jmenná katalogizace 13091 záznamů

Autoritní záznamy 2592 zaslaných autorit on-line

Tvorba autorit

Součástí jmenné katalogizace je i tvorba autorit. Zde se již využívá systému sdílené katalogizace tzn., že autorita, která je již v bázi AUJ NK ČR se pomocí protokolu Z39.50 převezme a naopak autorita, která bázi AUJ NK není, se nově vytvoří (podle slovníků, příruček nebo OCLC) v lokální databázi a po kontrole supervizorem odešle jako návrh do báze AUJ NK, odkud ji pak může převzít kterákoliv knihovna.

Tabulka 2004

2004	<u>Personální</u> autority - stažené	Vytvořené	Poslané do NK
Leden - prosinec	2272	2138	2123

2004	<u>Korporativní</u> autority - stažené	Vytvořené (včetně nakladatelů)	Poslané do NK
Leden - prosinec	290	1122	462

2004	<u>Geografické</u> autority - stažené	Vytvořené (včetně nakladatelů)	Poslané do NK
Leden - prosinec	92	256	7

2004	<u>Celkem</u> autority - stažené	Vytvořené	Poslané do NK
Leden - prosinec	2654	3516	2592

V letech 2002 – 2004 se knihovna zapojila do projektu VISK 9:

Rok 2001 – vyčištění lokální databáze Autorit od duplicitních záznamů.

Rok 2002 – podařilo se on-line pomocí protokolu Z-39.50 zaslat do AUJ databáze NK **1563** záznamů autorit.

Rok 2003 - jsme zaslali on-line do AUJ databáze NK **1574** záznamů autorit.

Celkem v obou letech to dělá **3137** kvalitních autoritních záznamů.

Rok 2004 – zasláno **2592** autoritních záznamů

Celkem za uplynulé období let 2002-2004 je to podle statistiky NK **5756** kvalitních ověřených záznamů.

Počet převzatých autorit nelze evidovat úplně přesně, ale v rámci projektu a tohoto grantu, při kterém jsme využili práci externistů, se v roce 2003 podařilo „zharmonizovat“ opět zhruba **25.000** autoritních záznamů (druhá polovina abecedy), dále byly záznamy opravovány, doplňovány, atd. Počet „zharmonizovaných“ autorit v naší lokální databázi stoupl na cca **60.000** (nyní tvoří již 2/3 všech našich autorit). Během roku 2003 bylo na harmonizaci odpracováno 943 hodin.

V roce **2004** práce nepokračovala již tak rychle, neboť se musely opravovat a dohledávat složité a nejasné autoritní záznamy, které „zbyly“ jako problémové z roku 2003. Práci již nebylo možné svěřit externistům. Situace byla také komplikována přechodem na nový knihovnický systém.

Během roku bylo na harmonizaci odpracováno **429** hodin.

Při běžné katalogizaci již díky projektu VISK 9 využívají naši katalogizátoři stahování autorit u **50-60% záznamů**, což nesporně šetří jejich práci se zjišťováním a ověřováním autorit v různých informačních pramenech. V rámci fungování projektu jsme do Souboru národních autorit NK zaslali celkem **5756 autorit a 161 návrhů na opravy**.

Průběžně se také provádí výběrová retrokonverze skladového fondu.

Retrokonverze jmenná	4358 záznamů
Retrokonverze věcná	819 záznamů
+ jm.a věcná retro – mapy	80 záznamů

Věcná katalogizace

U každé naučné publikace, či jiného dokumentu se vytváří věcné zařazení a to pomocí vybraných znaků MDT a předmětových hesel. Hesla a znaky se vytvářejí v souladu s katalogizační politikou NK Praha.

V roce 2003 došlo ke změně v souvislosti s přechodem na nový ARL. Předmětová hesla byla převedena z polí 964 bibl. záznamu do autorit vázaných k poli 6XX bibl. záznamu, a to celkem 33008 záznamů. Autoritní záznamy z předmětových hesel byly vytvořeny takto: osobní autority, akce/korporace,

geografické jméno, jméno rodiny, unifikovaný název, věcné téma. Invertovaná předmětová hesla byla „hlavoručně“ převedena do podoby LCSH, tj. přímého pořádku slov. U všech 33008 záznamů byly vytvořeny potřebné odkazy a vazby, aby se v novém ARL katalogu dalo správně vyhledávat. Od dubna r. 2004 se pracuje pouze s poli 6XX, z databáze NK „stahujeme“ geografické autority, avšak záznamy se musí ještě upravovat.

Věcná katalogizace

7766 záznamů

Každý záznam po jmenné a věcné katalogizaci ještě prochází kontrolou popisu a současně přípravou záznamu k tisku.

Kontrola popisu

9624 záznamů

Tvorba katalogizačních lístků

V současné době základním klasickým katalogem je místní katalog. Obsahuje všechny záznamy s kompletním přehledem všech duplikátů včetně odpisů. Současně tento katalog slouží k přebírání dokumentů na oddělení.

Dalším katalogem, který zatím stále řadíme je jmenný katalog, který vytváří kompletní přehled o všech knižních dokumentech v knihovně - těch, které jsou v počítači i těch, které zatím ještě v počítači vloženy nejsou. Je řazen podle autorů (případně prvního slova názvu) a tvoří zálohový katalog k počítači.

Protože na většině poboček stále ještě nejsou počítače (pouze na třech), a ty nejsou propojeny s centrem přímo, ale záznamy na knihy se jim dodávají dávkově v určitých intervalech, řadí si ještě sami katalogy. Katalogizační lístky na knihy, které dostávají jim tvoříme také my.

Stejným způsobem vytváříme katalogizační lístky i pro místní lidové knihovny na všechny dokumenty, které dostávají zpracované od nás.

Katalogizační lístky

Místní katalog	8683
Jmenný katalog	11251
Pobočky	7022
Výměnný fond	4258
Místní lidové knihovny	28511

Celkem

59725

Pokud knihu již máme a připisujeme „pouze“ duplikát je to činnost časově velmi náročná, protože to představuje důkladně zjistit a mnohdy na více místech, podle signatury vyhledat v místním katalogu katalogizační lístek, zjistit poslední duplikát a potom teprve připsat nový. Přípisy jsou většinou dary čtenářů, případně institucí.

Přípisů jsme provedli:

4776

c) Technické zpracování fondu

Představuje poslední fázi zpracování dokumentů. Číselné a písmenné polepení každého dokumentu a barevné označení pro snadnou orientaci v půjčovnách na regálech .

Po zabalení se dokumenty připraví pro jednotlivá oddělení.

Označeno bylo: 29.602 dokumentů

Zabaleno: 24.389 dokumentů

2. ÚTVAR SLUŽEB

Hlavním posláním útvaru služeb je zajišťovat knihovnické a informační služby pro uživatele – registrované i neregistrované, individuální nebo kolektivní.

Rok 2004 přinesl několik významných událostí, které se více či méně promítly do činnosti knihovny. Jedná se zejména o následující změny:

- a) změna koncepce oddělení pro děti a mládež
- b) přestěhování dětské a hudební knihovny
- c) rozšíření otevírací doby knihovny
- d) přechod na vyšší verzi automatizovaného knihovnického systému (Advanced Rapid Library – ARL)

a) *Změna koncepce dětského oddělení*

V souvislosti se změnou ve vedení dětského oddělení došlo zároveň ke změně koncepce. Původní *Knihovna pro děti a mládež* sloužící dětem a mládeži do 18 let se transformovala do *Dětské knihovny*, jejíž uživatelskou skupinu tvoří děti do 15 let. Patnáct let je také věková hranice pro profilaci knihovního fondu.

Služby oddělení mohou využívat nejenom děti, ale zájemci všech věkových kategorií. Děti naopak mají možnost navštěvovat ostatní oddělení.

Část knihovního fondu (zejména knihy určené dospělým uživatelům) byla převedena do Všeobecné knihovny, část fondu byla umístěna ve skladech (zejména multiplikáty a starší nečtené knihy).

b) *Přestěhování dětské a hudební knihovny*

V průběhu letního omezeného provozu došlo k přestěhování *Hudební a Dětské knihovny*. Hudební knihovna se ze čtvrtého patra přestěhovala do patra třetího, naopak Dětská knihovna byla přesunuta z třetího patra do čtvrtého.

Toto stěhování bylo další fází v rámci realizace nového – logičtějšího – uspořádání knihovny a jejích služeb. Cílem bude vytvořit klidovou zónu s větším počtem studijních míst a potřebnou technikou (v prostorách stávající Studijní a Hudební knihovny). Nová koncepce bude dokončena v létě roku 2005.

Záměrem bylo vytvořit pro všechny uživatelské skupiny adekvátní prostředí pro uspokojení jejich potřeb. Umístění dětského oddělení v otevřeném prostoru přímo nad studovnou se totiž z dlouhodobého hlediska ukázalo jako nevyhovující.

Přestěhováním dětského oddělení do více uzavřenějšího prostoru bylo dětským uživatelům nabídnuto více možností realizovat se bez omezení, navíc mohou pracovníci oddělení užívat ke svým aktivitám přilehlého sálu. Naopak dospělí uživatelé oceňují klidnější prostředí pro studium.

V příštích letech vznikne v prostorách Hudební knihovny tzv. *multimediální knihovna*, která nabídne uživatelům možnost pracovat s elektronickými dokumenty na CD-ROM, DVD nebo online dostupnými přes Internet.

c) *Rozšíření otevírací doby*

V květnu 2004 došlo k významnému rozšíření týdenní otevírací doby knihovny z původních 41 hodin (Informační služba, Internet – 45 hodin) na 46 hodin (Informační služba, Internet – 59 hodin).

Rozšíření provozních hodin oddělení Informační služby umožnilo otevřít vstupní halu knihovny každý den od 8.00 hod. Poměrně rozsáhlá provozní doba oddělení však klade na pracovníky velké nároky, proto bylo oddělení posíleno o 0,5 úvazku. I přesto se personální situace oddělení nejeví jako zcela optimální.

d) *Přechod na ARL*

Významným faktorem pro vývoj služeb knihovny byl přechod výpůjčního protokolu na vyšší verzi automatizovaného knihovnického systému - Advanced Rapid Library (ARL). Přechod proběhl v letním období. Do konce roku byl systém připomínkován a doladován pro potřeby naší knihovny, proces připomínkování bude pravděpodobně probíhat i v roce 2005.

Systém přinesl knihovníkům nové pracovní prostředí, odlišné způsoby práce, možnosti nových výstupů. Významné jsou však nové služby pro uživatele, zejména rozhraní pro vyhledávání v katalogu knihovny, elektronické služby čtenářské konto a finanční konto.

Přechod na ARL umožnil také zavedení nového systému kopírovacích služeb. Při kopírování (které je nyní realizováno prostřednictvím čárového kódu čtenářského průkazu) se uživateli automaticky strhávají platby z finančního konta.

2.1 Základní služby

V průběhu roku pracovníci ÚS zajišťovali odborné knihovnické a informační služby na pracovištích – Informační služba, Všeobecná knihovna, Studijní knihovna a periodika, Hudební knihovna, Dětská knihovna, pobočky.

Personální zajištění se stabilizovalo, ne zcela optimální situace stále přetrvává v odděleních Hudební knihovna a Informační služba.

Mezi činnosti vykonávané ve všech odděleních patří:

Provozní činnosti

- příjem a výdej dokumentů
- referenční služby (poskytování bibliografických a faktografických informací z fondu knihovny i z externích zdrojů)
- vytváření rezervací na vypůjčené dokumenty, prolongace dokumentů
- vřazování vrácených dokumentů do volného výběru

Neprovozní činnosti

- péče o volný výběr, průběžná kontrola řazení
- aktualizace volného výběru a přeřazování neaktuálních nebo málo žádaných titulů do skladu
- generování, tisk a zasílání upomínek a rezervací (tradiční poštou nebo e-mailem)
- profilace fondu, příprava pro akvizici, podíl na akvizici, spolupráce s ostatními odděleními v rámci novinkové komise
- generování a tisk statistik
- řazení vrácených dokumentů ve skladech
- přebírání nových přírůstků, přidělování interních kódů
- práce s dary - výměna poškozených exemplářů, zpracování nových titulů nebo duplikátů
- podíl na retrokonverzi knihovních fondů pro potřeby výpůjčního procesu
- balení a opravy knih
- podíl na organizaci vzdělávacích, výchovných a kulturních aktivit
- v rámci celoživotního vzdělávání účast pracovníků na vzdělávacích akcích (školení, semináře, konference, exkurze do jiných knihoven apod.)

Všechny činnosti byly v rámci možností zajišťovány na velmi dobré úrovni. Snahou bylo tuto úroveň stále zvyšovat. Nedostatek je dlouhodobě vnímám v referenčních službách. Ty by měly být (podle původního plánu) poskytovány v rámci sítě tzv. informačních bodů. Stabilně je však obsazen informační bod ve Studijní knihovně, ostatní oddělení zajišťují informační službu u výpůjčních pultů.

2.2 Specifika jednotlivých oddělení

2.2.1 Informační služba

Oddělení slouží jako první styčný bod mezi uživatelem a knihovnou. Průběžně jsou poskytovány informace o knihovně a službách, další orientační, bibliografické, faktografické a referenční informace. Poskytování informací není statisticky podchyceno, průměrně se jedná denně o cca 500 zodpovězených dotazů nejrozumnějšího charakteru. Vedle ústních informací byly k dispozici tištěné informační materiály (změny provozní doby, informace o nových službách, výtahy z Knihovního řádu KVK – česká, anglická,

německá verze atd.). Zároveň se oddělení podílelo na zajišťování výpůjčních služeb (výpůjčky, návraty, jednorázové výpůjčky), zejména v době před otevřením půjčoven. Průběžně byly poskytovány další služby – kopírování, tisk z počítače, prodej (diskety, pohlednice, tašky, informační a propagační materiály). V souvislosti se zavedením služby Finanční konto (prosinec 2004) pracovníci průběžně zakládali a doplňovali finanční účty uživatelů.

Pracovníci provádějí registraci nových uživatelů nebo tzv. přeregistraci uživatelů stávajících, průměrně bylo denně obslouženo 40 osob. Následně byly nové přihlášky vřazovány do průběžně aktualizované kartotéky (vyřazování odhlášených uživatelů).

Oddělení slouží jako centrální pokladna pro uživatele (sankční poplatky, upomínky, ztráty dokumentů apod.). Ve sledovaném období bylo celkem vybráno **2 300 881,- Kč**, z toho např. Internet 520 000,- Kč, registrační poplatky 1 190 000,- Kč.

Uživatelé měli k dispozici 21 uživatelských stanic pro přístup k Internetu. V roce 2004 tuto službu využilo **45 116** uživatelů, průměrná denní návštěvnost byla **170** uživatelů.

Od září 2004 byla poskytována nová služba pro uchazeče o zaměstnání registrované na Úřadu práce (ve spolupráci s ÚP). Tito zájemci mohou za účelem hledání zaměstnání využít možnost bezplatného přístupu k Internetu, k dispozici mají aktualizovaný seznam adres s pracovními příležitostmi. Denně tuto službu využívá cca **12** občanů.

Průběžně byly nabízeny a zpřístupňovány elektronické informační zdroje. V roce 2004 uživatelé mohli využívat následující databáze – Databanka TAM TAM (online), ASPI (CD-ROM), EBSCO (online), Proquest (online – v září ukončena licence), PCI Web (online – v září ukončena licence), OCLC FirstSearch (online), Infobanka ČTK (online), Oxford Reference Online (online), Ulrich's International Periodicals Directory (online). Pracovníci oddělení kromě toho využívají databázi Databox (CD-ROM).

Pokračovalo doplňování fondu dokumentů o Evropské unii a jeho profilace. V polovině roku byla ukončena spolupráce s Regionálním evropským informačním střediskem (po vstupu do EU zaniklo), nadále pokračovaly kontakty s EIC (zejména dodávání informačních materiálů). Průběžně se doplňoval fond informací o neziskovém sektoru.

2.2.2 Všeobecná knihovna

Hlavní činnosti – viz kapitola 2.1

Oddělení systematicky pracuje na zpracování přijatých darů:

knihy – 8 438 knihovních jednotek

periodika – 2 401 knihovních jednotek

Průběžně byly realizovány odpisy duplikátních signatur A (připraveno již ze staré budovy) a odpisy „románků“ z fondu povinného výtisku (ty byly následně převedeny do volného výběru v režimu výpůjček – cca 2 500).

Pracovníci se podíleli na opravách autoritních záhlaví v souvislosti s přebíráním autorit z Národní knihovny.

2.2.3 Studijní knihovna a periodika

Hlavní činnosti – viz kap. 3.1

Volný výběr

V souladu s novými tabulkami MDT došlo k přeznačení třídy 8 na nové znaky, průběžně byly přeznačeny vrácené dokumenty.

Normy

K 30.7.2004 byla z finančních důvodů zrušena kompletní objednávka u ČSNI. V druhé polovině roku byla podána nová průběžná objednávka zúžená na vybrané obory (platnost od 1.5.2005). V roce 2004 bylo zpracováno celkem 1 317 norem.

Sklady

Pracovníci oddělení zprostředkovávali prezenční i absenční výpůjčky ze skladů, průběžně vřazovali vrácené dokumenty (celkem vřazeno 43 684 knihovních jednotek), systematicky pečovali o fond ve skladech uložený.

Meziknihovní výpůjční služba

V průběhu roku bylo kladně vyřízeno celkem 1 799 požadavků v rámci meziknihovní výpůjční služby:

- pro uživatele KVK – 479 (z toho 17 mezinárodní MVS)
- požadavky z jiných knihoven – 1320 (z toho 4 mezinárodní MVS)

Periodika a studovna

Periodický tisk byl získáván formou povinného výtisku a nákupem. Ve sledovaném roce docházelo 2 750 titulů periodického tisku (tj. 3 020 exemplářů), z toho 270 nových titulů. Oddělení nakupovalo a zpracovávalo periodika pro hlavní budovu i pobočky.

Kromě periodik byly zpracovávány a zpřístupňovány mapy (100 k.j.) a knihy do příruční knihovny (410 k.j.).

Periodika – zkompletované ročníky

Průběžně byly přebírány zkompletované časopisy a denní tisk. Podle čtenářských požadavků byl zajišťován dovoz denního tisku (sign. PC) z dislokovaného skladu v Mníšku a jeho zpětný odvoz. V hlavní budově KVK byl postupně shromážděn nejžádanější titul Rudé právo.

Další služby

- referenční služby – cca 6 000 informací
- prezenční výpůjčky – cca 33 000
- cirkulační výpůjční služba pro firmy a podniky – 6 podniků (celkem vybráno 4 720,- Kč)
- čtenářské boxy (Internet, psaní a úpravy textů,...) – 190 uživatelů

2.2.4 Hudební knihovna

Kromě činností uvedených v kap. 2.1 oddělení samostatně vykonávalo následující:

- akvizice zvukových dokumentů domácí, zahraniční a regionální produkce, jejich částečné knihovnické zpracování
- objednávka předplatného vybraných časopisů s hudební tematikou
- zasilání nabídkových seznamů nových hudebnin do ZUŠ a ZŠ Jablonova

Pro činnost oddělení bylo významné přestěhování z původního čtvrtého poschodí do poschodí třetího. Oddělení získalo vhodnější prostředí a byl vytvořen prostor pro realizaci plánované mediátéky. (viz kap. 2. – b)

2.2.5 Dětská knihovna

Hlavní činnosti – viz kap. 2.1

V souvislosti se změnou koncepce proběhlo v oddělení několik zásadních změn:

- snížení věkové hranice pro využívání služeb – z původních 18 na 15 let (oddělení však mohou navštěvovat všechny uživatelské skupiny, tak jako děti mohou užívat služeb ostatních oddělení určených primárně dospělým uživatelům)
- přizpůsobení knihovního fondu výše uvedené skupině a aktuálním požadavkům uživatelů; proto došlo k výrazným posunům, část fondu oddělení byla také poprvé přemístěna do skladu

- významné rozšíření otevírací doby a její přizpůsobení celé knihovně (původně bylo oddělení otevřeno od 13.00 hod, nyní od 10.00 hod.); Dětskou knihovnu tak mohou navštěvovat např. studenti, matky na mateřské dovolené nebo babičky s předškolními vnoučaty i další uživatelé
- možnost prodlužování dokumentů
- rozšíření počtu uživatelských stanic Internetu, zpřístupnění online katalogu KVK
- založení tzv. Ludotéky (zpřístupnění deskových her)

Akce

Dětská knihovna se systematicky věnuje práci s dětským uživatelem. V roce 2004 připravila celou řadu akcí a pořadů pro děti všech věkových kategorií (od mateřských škol po žáky devátých tříd), např. exkurze, interaktivní hodiny, besedy, soutěže. Proběhlo také několik tzv. nečtenářských aktivit, které umožnily dětem strávit v knihovně volný čas, něco nového se dozvědět, vyrobit a odnést vlastní výrobky (např. dětské dny Hop z knížky do knížky, Vánoce v knihovně, Festival her, Noc s Andersenem,...). Více informací o realizovaných akcích v kap. 5.

Při realizaci akcí KVK ve větší míře spolupracovala s Klubem dětských knihoven nebo s Multikulturním centrem v Praze (aktivity směřem k rozvíjení interkulturní kompetence knihovníků).

Publikační činnost

Při oddělení dlouhodobě pracuje Literární klub, který sdružuje mladé potenciální autory všech věkových kategorií. KVK pravidelně vydává almanachy obsahující nejlepší práce.

V roce 2004 byl vydán také almanach z akce *Aby ze světa nevymizela radost* a druhou zvukovou knihu v rámci projektu *Děti čtou nevidomým dětem* s názvem *Pět minut před večeří*.

3.2.6 Pobočky

V roce 2004 působilo v Liberci sedm městských poboček. Jejich činnost je v základních parametrech hrazena z finančních prostředků města Liberec. Jsou vnímány především jako městská funkce KVK. Poskytují doplňkové služby na sídlištích a vzdálenějších městských čtvrtích, hlavně pro děti, mládež a občany vyššího věku.

Internetizace poboček

Z peněz získaných v rámci grantového programu VISK (MK ČR) se podařilo připojit pobočku Ruprechtice k počítačové síti Internet. Pro pobočku Vesec byl zakoupen a instalován počítač určený pro přístup k elektronickému katalogu KVK.

Prověřování možností přestěhování dalších poboček do školních budov

Na základě jednání s příslušnými odbory na Magistrátu města Liberec a podle zásad naplňování projektu o postupném umísťování poboček KVK v Liberci do budov základních a středních škol byly připraveny ze strany KVK v Liberci realizační plány na stěhování pobočky Králův Háj, Ruprechtice a znovuotevření bývalé pobočky Vápenka ve škole U školy. Spoluúčast KVK spočívala v přípravě knihovního fondu, zajištění odborného personálního obsazení a návrhu spolupráce veřejné a školní knihovny. Vzhledem k technickým podmínkám a nevyjasněným majetkovým vztahům mezi městem Liberec a Libereckým krajem se přes maximální snahu Magistrátu města Liberec nepodařilo zajistit náhradní prostory v základní škole na Králově Háji, v jednání je umístění pobočky Ruprechtice v jedné ze základních škol dané oblasti a spolupráce se školou U školy závisí na výsledku rozhodnutí o počtu tříd.

Knihovní fondy

- *retrokonverze knihovního fondu:* pokračuje na pobočkách Kunratická a Ruprechtice, byla dokončena na pobočce Vesec, kde se nyní provádí opravy a připravuje se databáze uživatelů; nově byla zahájena na pobočce Radčice
- *doplňování výměnných fondů:* realizována racionalizační opatření v doplňování nabídky knihovního fondu především na menších pobočkách z výměnného fondu KVK v Liberci – celkem 56 souborů, 2963 svazků knih.

- *tematické značení vybraných skupin knihovního fondu:* podle značení tematických skupin krásné i naučné literatury v hlavní budově KVK bylo po dohodě s Útvarem zpracování zavedeno stejné značení i na pobočkách. Záměr byl uskutečněn ve 4. čtvrtletí 2004 a koresponduje i se snahou o sjednocení interních kódů v budoucích elektronických databázích na pobočkách.
- *revize knihovního fondu na pobočce Radčice:* probíhá postupně od 3. čtvrtletí 2004 vkládáním fondu bývalé pobočky Krásná Studánka do elektronické databáze

Služby

- *automatizovaný výpůjční protokol na pobočce Vesec:* z důvodu zavedení vyšší verze ARL v hlavní budově a obtížím s tím spojeným byla automatizace na pobočce pozdržena

3.2.7 Sklady

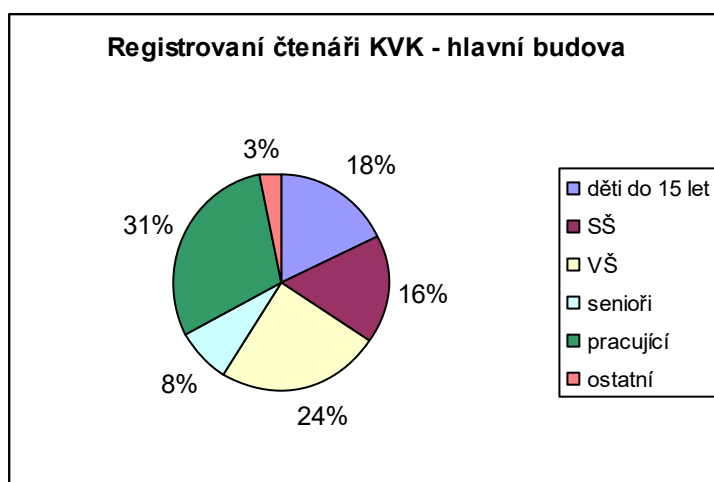
Zajištění služeb ve skladech bylo postaveno na pracovnících vykonávající civilní službu. V souvislosti s ukončením civilní služby a odchodem těchto pracovníků se situace na podzim velmi zkomplikovala. Zpočátku bylo zajištění služeb řešeno kooperací všech pracovníků knihovny. Ke konci roku se podařilo oddělení personálně posílit a plně pokrýt poměrně rozsáhlou provozní dobu KVK. Stabilizací personální situace byl zahájen proces zkvalitňování činnosti, lepší spolupráce s provozními úseky, začínají se formovat nové postupy pro zefektivnění práce.

3.3 Statistické ukazatele

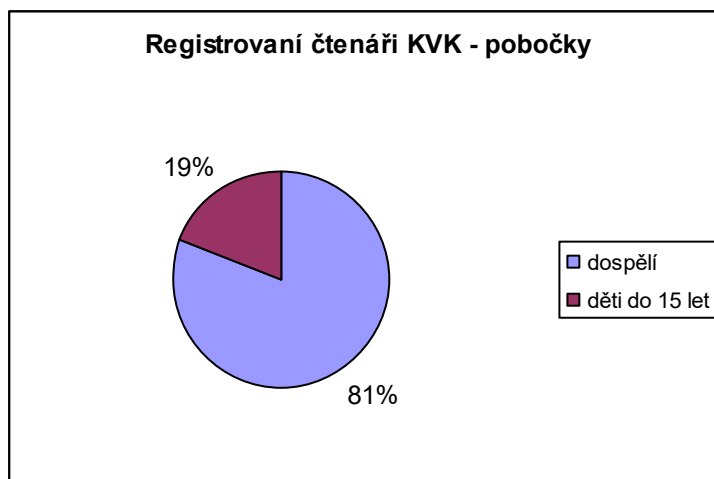
Přehled číselných ukazatelů za rok 2004 je uveden v příloze č. 1. Aktuální hodnoty jsou porovnány s hodnotami z roku 2003, k dispozici je také procentuální vyjádření plnění plánu.

V roce 2004 došlo k významnému nárůstu počtu registrovaných čtenářů, mírný pokles je zaznamenán u čtenářů do 15 let. Důvodem je pravděpodobně přechod části dětských čtenářů do skupiny dospělých (v souvislosti se změnou koncepce oddělení).

Následující grafy ukazují v procentech složení uživatelů knihovny:

Graf č. 1.

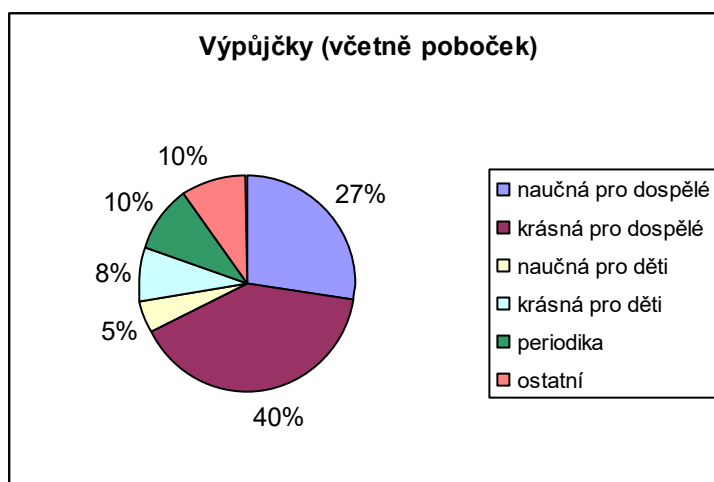

Graf č. 2.

K nárůstu došlo také ve zbývajících sledovaných položkách (tj. návštěvnost a výpůjčky). Výpůjčky významně vzrostly v kategoriích *naučná pro děti a ostatní dokumenty* (zejména zvukové) a mírně poklesly v kategoriích ostatních.

Průměrná denní návštěvnost je cca 1054 včetně sobot, 1 266 bez sobot (výjimkou nejsou dny s návštěvností přesahující 2 000). Průměrný denní počet výpůjček činí 2 273 včetně sobot, 2 731 bez sobot.

Následující graf ukazuje podíl jednotlivých kategorií výpůjček:

Graf č. 3.

3. KNIHOVNICKÝ SYSTÉM

Celý rok 2004 byl poznamenán přípravami a přechodem knihovního systému RL na ARL. Změna proběhla ve dvou základních etapách. V dubnu se uskutečnil přechod katalogizace, akvizice, seriálů, odd. reg. fcí, odd. zpracování. V srpnu přechod výpůjčního procesu. Po přechodu výpůjčního protokolu na systém pod Windows se otevřela cesta k zavedení nových služeb jako prolongace a rezervace po Internetu a čtenářské konto. Ke konci roku se prováděli analýzy a úpravy v systému, aby se zavedla nová služba „Finanční konto“.

V první polovině roku 2004 se zároveň zprovoznila katalogizace dokumentů na pobočkách Ruprechtice a Radčice.

Sítě a servery

V průběhu roku se neprováděly žádné podstatné změny v stávající konfiguraci sítě a serverů. Na Cache server se přechodem na nový KIS přenesla celá datová agenda KVK a tento byl posílen o diskové pole a doplněno 5*512 MB paměti.

- 1) Vytvoření prostředí pro zabezpečení čtenářských počítačů s operačním systémem Windows XP. Vzhledem k zastaralosti stávajícího programu pro konfiguraci a zabezpečení počítačů Novell ZenWorks Starter Pack, jenž nepodporuje nové desktop operační systémy (Windows XP), bylo třeba vyjít z dostupných možností.
- 2) Pro zajištění bodu 1 bylo třeba povýšit aplikační server www (KVKWEB) na doménový řadič a aplikovat na čtenářské počítače s operačním systémem Windows XP tzv. skupinové politiky.
- 3) Řešení provizorního způsobu zálohování serveru CACHE.
- 4) Údržba a provoz aplikačního serveru „CACHE“, zejména na zajištění vzdáleného přístupu na server pro zprávu ARL.
- 5) Monitoring a software údržba serverů.
- 6) Vytvoření prostředí pro automatickou aktualizaci a správu nové verze antivirového programu AVG verze 7 a způsob přechodu z AVG verze 6 (z důvodů konce životnosti programu AVG 6).
- 7) Do zkušebního provozu byl nasazen WiFi Internet přístupový bod pro poskytnutí bezplatného připojení na Internet mobilním uživatelům v nejbližším okolí pultu ve vstupní hale.
- 8) Před koncem roku byl přidán do sítě server na samoobsluhu kopírek pomocí čtenářského průkazu.

Technika a podpůrná činnost

Pracovní stanice pro návštěvníky byly průběžně udržovány ve funkčním stavu.

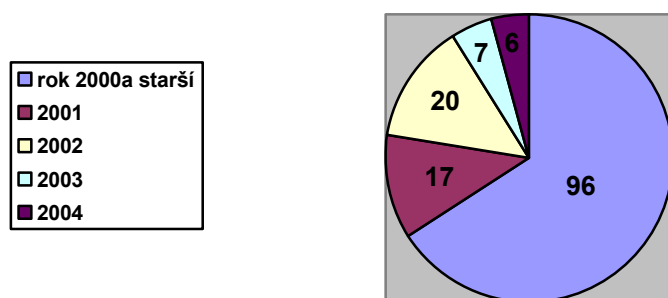
V průběhu roku byla provedena kompletní obnova původních instalací na čtenářských počítačích určených pro Internet.

Údržba a aktualizace WWW stránek a informačních tabulí KVK.

Pravidelná instalace a aktualizace externích databází.

Průběžně byl zajišťován provoz pracovních stanic včetně potřebných oprav. Počet závad, v tomto roku, vybočil z průměru předchozích let, což koresponduje se stavem počítačů a signalizuje nutnost zaměřit se v dalším roce na jejich postupnou obměnu (64 % počítačů je starších 4 roky).

Struktura počítačů dle stáří

V roce 2004 bylo zakoupeno:

- 4 ks počítačů
- 2 ks počítačů z grantů
- 1 ks Notebook
- 1 ks laser tiskárny
- 4 ks laserových snímačů
- diskové pole do Cache serveru
- paměť do Cache serveru

Oddělení informačních systému v roce 2004 podalo a realizovalo dva granty v grantovém programu Ministerstva kultury ČR VISK3: Internetizace pobočky Ruprechtice a Zkvalitnění služeb pobočky Vesec zpřístupněním sekundárních dat.

4. GRANTOVÁ POLITIKA

Finanční prostředky získané prostřednictvím grantové politiky významným způsobem přispívají k dalšímu rozvoji KVK a jejích služeb. V roce 2004 bylo do následujících programů podáno **13 úspěšných projektů**:

a) Kulturní fond Statutárního města Liberec

HOP z knížky do knížky aneb Kdo čte, ten vyhraje

- cyklus aktivit pro děti (literární hrátky pro družinová oddělení, beseda v rámci celostátní akce Týden knihoven, výtvarné dílny – Vánoce a Velikonoce)
místo realizace: pobočka Kunratická

Putování za pohádkou

- akce pro děti konaná v přírodě (připravila pobočka Vesec), která si kladla za cíl formou her seznámit děti s pohádkami
místo realizace: příměstský les ve Vesci

Děti čtou nevidomým dětem – zvuková podoba knihy pro děti

- vytvoření zvukové podoby knihy Pět minut před večerí od Ivy Procházkové, která byla primárně určena nevidomým dětem
místo realizace: Krajská vědecká knihovna v Liberci

Interaktivní kniha pro děti (i dospělé)

- kniha Kočka vydaná při příležitosti Veletrhu dětské knihy 2004; jednalo se o interaktivní knihu, která při čtení vyžadovala aktivní účast (čtenář se stal spoluautorem – manipulace s textem, skládání vlastních básní, vepisování slov atd.)

Aby ze světa nevymizela radost – Almanach IV

- vydání sbírky prací tří ročníků soutěže Máj – měsíc poezie, jednalo se o již čtvrtý almanach

b) Přímá podpora kulturních akcí oblastního a krajského rozsahu v Libereckém kraji pro rok 2004 – Česká hudba

Pocta regionálnímu skladateli Heindrichu Ignázi Franzi von Biberovi

- na podzim 2004 byl uspořádán koncert regionálního kvarteta Anatinus Ensemble při příležitosti 300 let od úmrtí Heinricha Ignáze Franze von Bibera
místo konání: Krajská vědecká knihovna v Liberci

c) Veřejné informační služby knihoven

- podprogram č. 2 – Mimoškolní vzdělávání knihovníků

Kurzy základní informační gramotnosti

- realizace kurzů počítačové gramotnosti pro pracovníky veřejných knihoven Libereckého kraje

- podprogram č. 3 – Informační centra veřejných knihoven

Zkvalitnění služeb pobočky KVK Vesec zpřístupněním sekundárních informací prostřednictvím OPAC

- zakoupení PC, které slouží jako uživatelská stanice pro vyhledávání v katalogu KVK, prohlížení multimediálních encyklopedií, zpracování textů apod.
místo realizace: pobočka Vesec

Připojení pobočky KVK Ruprechtice k Internetu

- pobočka KVK Ruprechtice byla prostřednictvím komunikační infrastruktury veřejné správy připojena k Internetu

- podprogram č. 7 - Kramerius

Digitalizace mikrofilmu novin „Reichenberger Zeitung“ II.

- 2. fáze projektu, kdy došlo k digitalizaci polí mikrofilmu novin Reichenberger Zeitung
místo realizace: Národní knihovna ČR

- podprogram č. 8 – Informační zdroje

Zajištění dostupnosti informačních zdrojů formou multilicencí

- přístup k elektronickým informačním zdrojům databanka TAM TAM (firma Anopress), Infobanka ČTK
- grant podává Národní knihovna ČR, KVK je součástí konsorcia

- podprogram č. 9 – Rozvoj CASLIN – Souborného katalogu ČR

Kooperativní tvorba a využívání souborů autorit

- harmonizace autorit, oprava chyb a nesrovnalostí
místo realizace: Krajská vědecká knihovna v Liberci

d) Knihovna 21. století

Regionální osobnosti 2004 – cyklus besed s osobnostmi Libereckého regionu

- v průběhu roku 2004 bylo realizováno šest besed s významnými osobnostmi Libereckého kraje (spisovatelé, historici,...)
místo realizace: Krajská vědecká knihovna v Liberci

5. KULTURNÍ, VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ AKTIVITY

KVK je významným informačním, vzdělávacím, kulturním a setkávacím centrem s krajskou působností. Přípravuje celou řadu aktivit, kterými se snaží působit na vzdělanost a kulturní úroveň obyvatel Liberce i celého Libereckého kraje, zároveň chce nabídnout všem, kteří o to projeví zájem, možnost plnohodnotně strávit volný čas. K nejčastějším patří např. exkurze, přednášky a besedy zaměřené na literaturu, čtenářství a její rozvoj; besedy se spisovateli a dalšími významnými osobnostmi; autorská čtení apod. Stále více vystupují do popředí také tzv. nečtenářské aktivity jako jsou přednášky o zajímavých tématech, koncerty, diskusní pořady, nečtenářské aktivity pro děti apod.

V průběhu roku 2004 bylo realizováno téměř 600 takových akcí. Níže je uveden jejich stručný výběr:

a) exkurze

- pro děti a mládež – 86
- pro střední školy – 57
- pro odbornou veřejnost – 12
- pro ostatní skupiny (studenti VŠ, čeští i zahraniční turisté, zástupci státní správy, pedagogové, účastníci seminářů,...) – 18

b) další akce pro děti a mládež

- např. soutěž *Máj – měsíc poezie*; soutěž *Nisa – řeka, která nás spojuje*; tvořivé odpoledne *Aby ze světa nevymizela radost*; dětské dny *Hop z knížky do knížky*, *Vánoce v knihovně*; dopoledne deskových her *Festival her*; *Noc s Andersenem* jako součást celostátní akce a další

- besedy se spisovateli a novináři - 6
- tematické besedy pro mládež (na různá témata) – 79

c) akce s hudební tematikou

- cyklus hudebních pořadů na téma *Rok české hudby* – ve spolupráci s ředitelem ZUŠ ve Frýdlantě - 8
- koncert regionálním kvartetem Anatinus Ensemble na počest barokního skladatele H.I. Bibera

d) Regionální osobnosti 2004

Cyklus tematických večerů věnovaných Libereckému regionu si kladl za cíl nabídnout široké veřejnosti možnost seznámit se z různých aspektů s historií i současností Libereckého kraje; zároveň chtěl přispět k formování knihovny jako významného informačního, kulturního a vzdělávacího centra Liberce.

V průběhu roku proběhlo šest přednášek – *Liberec v korespondenci Boženy Němcové* (prof. Jaroslava Janáčková), *Liberecko v době husitské a pohusitské* (prof. Rudolf Anděl), *Johanité ve středověkých severních Čechách -1186 – 1429* (PhDr. Tomáš Edel), *Z historie Stadttheater Reichenberg – od počátků do roku 1938* (prof. Jiří Janáček), *Mezi folklorem a literaturou – lidové pověsti z Liberecka* (Eva Koudelková, Phd.), *O divadle Vánoc* (Vojtěch Rón).

e) Týden knihoven

Týden knihoven patří mezi tradiční celostátní knihovnické akce. Chce přispět k větší informovanosti veřejnosti o knihovnách a jejich službách, zároveň chce představit knihovny ne jako místa, kde si lze vypůjčit pouze „rekreační čtení“, ale jako moderní informační instituce.

Akce KVK:

- výtvarná soutěž pro děti *Mezinárodní desetinné třídění očima dětí* (soutěž o nejzajímavější výtvarné ztvárnění tematických skupin naučné literatury, podle kterých je řazena dětská naučná literatura v oddělení Dětská knihovna)
- *Vím, co v knihovně mohu a musím?* (online kvíz pro stávající i potenciální uživatele, který prověřil znalosti Knihovního řádu)
- bezplatná registrace nových dětských čtenářů
- propagace nových služeb automatizovaného knihovnického systému Rapid Library Advanced (čtenářské konto, finanční konto)
- *Základy práce na Internetu* (školení)
- další akce - *Putování za pohádkou*, zapojení do celostátní akce Velké říjnové společné čtení, burzy vyřazených knih, amnestie dlužníků apod.

f) Prolínání kultur – cyklus tematických večerů o menšinách a pro menšiny

Záměrem cyklu, který byl zahájen již v roce 2003, bylo poukázat na problémy, se kterými se příslušníci odlišných kultur setkávají, umožnit setkání a výměnu názorů, přispět k překonávání bariér v komunikaci s lidmi jiných etnik – a tím se zapojit do procesu rozvoje multikulturní společnosti.

V roce 2004 proběhly večery na témata – *Židovská kultura, Romové – historie, zvyky, tradice, Češi o Vietnamu, Vánoce – jak je slaví jinde*.

g) Veletrh dětské knihy

KVK se zapojila do přípravy a realizace doprovodného programu 2. ročníku Veletrhu dětské knihy v Liberci. Připravila několik zajímavých akcí pro veřejnost, knihovníky nebo pedagogy:

- Výstava *To nejlepší z ilustrace 2002/2003* – prezentace současné dětské ilustrace, představení držitelů Zlaté stuhy
- Akviziční seminář k dětské literatuře – ve spolupráci s krajskými knihovnami v Ústí nad Labem a Kladně
- Konference knihovníků Euroregionu Nisa – hlavní téma: problematika dětského čtenářství
- seminář *Současnost literatury pro děti a mládež* – hlavní téma: současná dětská literatura z různých úhlů pohledu; ve spolupráci s Technickou univerzitou v Liberci

- dokončení a křest česko-romské knihy pro děti *Duhový most - Le Devleskeri phurt'*

h) Březen – měsíc Internetu

V březnu 2004 se KVK zapojila do sedmého ročníku celostátní akce Březen – měsíc Internetu (BMI). Cílem bylo propagovat Internet, zprostředkovat přístup k Internetu co nejširšímu spektru uživatelů a seznamovat veřejnost s možnostmi využití tohoto informačního média.

Akce KVK:

- školení pro veřejnost – Internet pro seniory (a začátečníky), E-mail, Prakticky s Internetem (celkem 11 kurzů, 120 účastníků)
- online znalostní kvíz P@vučina - soutěžní otázky týkající se Internetu (celkem 27 účastníků)
- Šťastný pátek s Internetem - každý pátek od 15 do 19 hod. si každý zájemce o službu Internet mohl z klobouku vylosovat volné hodiny (min. 15 minut, max. 60 minut)
- Internetový časopis Káčátko – pobočka Vesec zahájila vydávání nového internetového časopisu (dostupný na <http://casopiskacatko.wz.cz>)

ch) akce Gothe-Institutu

Akce Goethe-Institutu tvoří tradiční součást kulturního dění v KVK:

- čtení v češtině a němčině *Hesse für junge Leute* – (5. 4.)
- výstava *Nejkrásnější německé knihy* (duben)
- čtení z díla Michaela Endeho – *Nekonečný příběh*, spojené s výstavou jeho knih (4. 10. – 27. 10. 2004)
- seminář SKIP, setkání všech partnerských knihoven GI z celé České republiky (25. – 26. 10) - Goethe –Institutu Prag v Praze

i) akce Britského centra

- pokračování seminářů o současné britské literatuře *ANIMATING LITERATURE* (únor, březen, září, listopad)
- beseda s básníkem Ianem Stephenem (září)
- Cambridgeské zkoušky – registrace a zkoušky (červen, prosinec)

Vzdělávání pracovníků BC:

- setkání center ke zkouškám v Praze (únor)
- pracovní cesta do Anglie (září)
- setkání center ke kulturním pořadům v Karlových Varech (listopad)

j) školení pro veřejnost

KVK se již několik let věnuje vzdělávání uživatelů v oblasti informační gramotnosti. V uplynulém roce probíhaly souběžně dva typy školení:

- *Seznamka aneb Co všechno chcete vědět o knihovně a bojíte se zeptat* – školení pro nové (i stávající) uživatele; témata: informace o KVK, jejích službách, vyhledávání v katalogu knihovny, popř. jiných informačních zdrojích (2x měsíčně); průměrná účast: 4 – 5 osob
- *Internet pro začátečníky* – kurzy probíhaly každý týden, zájemci si mohli vybrat z nabídky (Internet pro začátečníky, Praktický Internet, E-mail, Word); z 90 % byla školení kapacitně naplněná

k) akce poboček

Všechny pobočky se aktivně zapojovaly do celoknihovních akcí (Týden knihoven, výtvarná soutěž MDT očima dětí, burzy vyřazených knih,...).

Samostatně připravovaly zajímavé programy pro děti, např. pobočka Vesec *Putování za pohádkou*, pobočka Kunratická *HOP z knížky do knížky aneb Kdo čte, ten vyhraje* (viz kap. Grantová politika).

6. PUBLIKAČNÍ ČINNOST

7. REGIONÁLNÍ KNIHOVNICTVÍ

Krajská vědecká knihovna v Liberci je ze zákona č. 257/2001 Sb. pověřená výkonem regionálních funkcí a zodpovědností za úroveň poskytovaných knihovnických a informačních služeb základním knihovnám na Liberecku.

V souladu s Programem podpory výkonu regionálních funkcí zpracoval útvar organizace knihovnictví realizační projekt Zajištění regionálních funkcí v základních knihovnách Libereckého kraje v roce 2004 a veškerá činnost regionálního pracoviště byla po celý rok zaměřována na jeho naplňování v souladu s metodickým pokynem MK ČR.

Na základě dobrých zkušeností z předchozího roku byla potvrzena platnost uzavřených smluv o přenesení výkonu RF knihovnám: Městské knihovně v České Lípě pro oblast Českolipska, Městské knihovně v Jablonci nad Nisou pro oblast Jablonecka a Městské knihovně v Semilech pro oblast Semilska. Oblast Liberecka zabezpečuje oddělení regionálního knihovnictví KVK v Liberci. Součástí smluv o výkonu RF byly finanční rozpočty na činnost, kterou se v rámci stanovených kritérií standardů zavázaly pověřené knihovny vykonávat.

Přehled knihoven v Libereckém kraji k 31.12.2004 :

Region	celkem knihoven	Pověřené knihovny	ostatní profesionální knihovny	Neprofesionální knihovny	Pobočky
Česká Lípa	51	1	6	44	6
Jablonec nad Nisou	37	1	6	30	8
Liberec	67	1 krajská	10	56	8
Semily	71	1	8	62	6
celkem	226	4	30	192	28

Významnou podporu stanovených cílů v rozvoji knihovnictví regionu má bezesporu vydávání regionálního bulletinu SVĚTLIK, který je rozšiřován zdarma do všech knihoven kraje. Kvalitu a pestrost obsahové náplně zaručuje úzká spolupráce vydávající krajské knihovny s Klubem autorů Liberecka.

Útvar vzdělávání a organizace knihovnictví

Personální obsazení: Odborný pracovník (50% pracovního úvazku vedoucí útvaru a 50% pracovního úvazku výkonný metodik). V rámci pracovních úvazků výkonu krajské RF byl dále zahrnut další pracovní úvazek, složený z části pracovního úvazku ekonoma KVK a řidiče služebního auta pro zabezpečení regionálních funkcí (rozvoz knih a přeprava knihovníků) KVK i pověřených knihoven. Zaměření veškeré činnosti krajského útvaru vzdělávání a organizace knihovnictví vyplývá z vládního nařízení ke Standardům výkonu regionálních funkcí pro krajskou a pověřenou knihovnu a je v souladu s metodickým pokynem MK ČR.

Útvar úzce spolupracuje s oddělením kultury krajského úřadu, Agenturou regionálního rozvoje, spol. s r.o., Euroregionem Nisa, KAL a dalšími institucemi. V rámci pracovní skupiny KNIHOVNY EUREX zastupuje českou stranu trojzemí. Je koordinátorem a organizátorem knihovnických aktivit. V uplynulém

roce se podílel na organizaci 5. knihovnického kongresu v Jelení Hoře, kde také prezentoval knihovnictví Liberecka.

Výkonný metodik zastupuje knihovny Liberecka v Sekci veřejných knihoven a v Sekci pro vzdělávání SKIP.

V souvislosti s žádostí zřizovatele o zapojení dalších obcí s rozšířenou působností do poskytování regionálních knihovnických služeb na Liberecku bylo provedeno šetření dopadu stávajících poskytovaných služeb základním knihovnám kraje. Formou ankety byl proveden průzkum kvality a kvantity poskytovaných regionálních služeb jednotlivými pověřenými knihovnami. Doručené vyplněné anketní listy jednoznačně potvrzují spokojenost knihovníků i zřizovatelů knihoven s kvalitou i kvantitou poskytovaných odborných knihovnických služeb. V žádném případě nedošlo k požadavku měnit stávající poskytovatele regionálních funkcí. Ve většině případů byla vyjádřena slova díky a pochvaly k práci metodiček. Vyhodnocení ankety bude sloužit při sestavení dalších koncepčních materiálů.

V souladu s rozvojem internetizace základních knihoven byla ve spolupráci s krajským úřadem započata práce na projektu „Internetizace knihoven Libereckého kraje“. V rámci tohoto projektu by mělo být do konce roku 2006 připojeno k Internetu dalších 141 základních knihoven. Projekt počítá se zakoupením hardware z prostředků EU (SROP, opatření 2.2) a zřízením připojení k Internetu v rámci projektu „Internetizace knihoven“ Ministerstva informatiky ČR.

Plnění daných standardních činností:

Statistika knihovnických činností

Pro úspěšný sběr a zpracování výkazů KULT – V 12 byly sběrem pro jednotlivé oblasti základních knihoven pověřeny knihovny, pověřené výkonem RF. Pro kontrolu součtu dat, zpracování statistických přehledů a následné provádění analýz byl všem pověřeným knihovnám zakoupen speciální program. Zpracování krajských sumářů provedl útvar organizace knihovnictví ve stanoveném termínu. Zároveň byla pro potřeby krajského úřadu zpracovaná analýza stavu knihoven v kraji.

Poradenská a konzultační činnost

Podpora zajištění odpovídající kvality knihovnických a informačních služeb v základních knihovnách kraje, poskytování konzultací, rad a pomoci při zavádění ITC, zpracování projektů, plánů, koncepcí a rozborů knihovnictví v regionu byla zaměřena především na pomoc pověřeným knihovnám při sjednocení postupů a metod poskytovaných služeb základním knihovnám.

Plány, rozbor

Zpracování návrhu koncepce knihovnictví Libereckého kraje.

Zpracování realizačního projektu Zajištění regionálních funkcí v základních knihovnách Libereckého kraje.

Zpracování rozborů výsledků činnosti pověřených knihoven a předložení v daných termínech Ministerstvu kultury ČR a NK ČR.

Vzdělávání knihovníků

Útvar organizace knihovnictví zároveň plní funkci regionálního výukového a vzdělávacího centra a kromě nabídky odborného vzdělávání poskytuje vzdělávání základní počítačové gramotnosti.

Kurzy počítačové gramotnosti

Návazně na dotaci v roce 2001 byly získány finanční prostředky z dotace VISK 2 na vlastní výuku, takže v roce 2002, 2003 a následně v roce 2004 probíhala v učebně výuka základních znalostí práce s ICT.

Nabídka k účasti byla učiněna všem knihovnám s profesionálním pracovníkem a prostřednictvím pověřených knihoven i místním knihovnám s neprofesionálními pracovníky regionu Liberec. Metodičky pověřených knihoven přednostně vytypovaly knihovny vybavené počítačem.

Tím, že většina profesionálních pracovníků městských knihoven již je proškolená, byla kapacita loňského roku obsazena převážně zájemci z řad neprofesionálů. S ohledem na potřeby knihovníků menších knihoven došlo k úpravě programu kurzů vyloučením některých modulů a zařazení zájemců do tří kurzů. Z toho dva kurzy měly na programu pět modulů a jeden kurz moduly čtyři. Celkem plánovaný počet 270 výukových hodin byl zachován.

Kromě pracovníků 3 profesionálních knihoven absolvovali kurzy neprofesionálové ze 32 základních knihoven regionu.

Problémy s dopravou knihovníků odlehlých míst se podařilo částečně vyřešit za pomoci služebních regionálních aut pověřené knihovny v České Lípě (pro knihovníky Českolipska) a autem krajské knihovny pro knihovníky Jablonecka.

Nabídka byla v rozsahu v rozsahu 7 modulů:

Základní pojmy informačních technologií

Základy práce s počítačem a správa souborů

Textový editor

Tabulkový kalkulátor

Databáze

Grafické programy

Služby informačních sítí

Účastníci kurzů prověřovali získané znalosti testy a u příležitosti předávání osvědčení bylo provedeno závěrečné hodnocení za účasti lektora.

Odborné školení

Nejvýznamnější vzdělávací aktivitou uplynulého roku byla konference knihovníků EUROREGIONU Neisse-Nisa-Nysa, uspořádaná ve spolupráci s pracovní skupinou KNIHOVNY EUREX jako doprovodná akce Veletrhu dětské knihy v Liberci. Konference zaměřená na rozvoj dětského čtenářství „Cesty ke čtenářství“ byla zahájena psychologem PhDr. Václavem Mertinem. České knihovnictví prezentovala přednáška Mgr. Zlaty Houškové a práce s dětským čtenářem byla představena dětským oddělením KVK. Další přednášky uvedly danou tematiku zkušenostmi a praxí německých a polských knihoven. V diskusi vyjádřilo všech 60 účastníků spokojenost a přínos pro vlastní práci s dětskými uživateli.

Další vzdělávací programy byly zaměřené na:

literaturu (Expresionismus v českém umění a literatuře)

cyklus setkání s regionálními autory „ Žijí mezi námi“ (Ivo Vodsed'álek- Samizdatová literatura,

Vladimír Píša – Regionální autoři Liberecka)

pomoc malým knihovnám orientovat se v nových podmínkách (Databáze a jejich využití ve veřejných knihovnách, Komplexní automatizovaný systém CLAVIUS)

Semináře a porady

Ve spolupráci s Multikulturním centrem v Praze se uskutečnil celodenní seminář na téma Interkulturní dialog v knihovnách.

Čtvrtletně byly svolávány koordinační porady ředitelek a odborných pracovníků regionálních pracovišť k zajištění vzájemné informovanosti a sjednocení postupů při zabezpečování standardu kvantity a kvality poskytovaných služeb základním knihovnám.

Regionální služby

poskytované oddělením regionálního knihovnictví základním knihovnám oblasti Liberecka

Oddělení regionálního knihovnictví zabezpečuje pomoc základním knihovnám pracujícím na území bývalého okresu Liberec v rozsahu pověřené městské knihovny kraje. Personálně je tato činnost zabezpečována 350% pracovního úvazku oddělení a dalšími 100% úvazku (50% technické zpracování + 50% odborné zpracování) útvaru zpracování knihovních fondů.

V okrese Liberec bylo obsluhováno v roce 2004:

56 knihoven s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně
(55 registrovaných + 3 nezaregistrované)
10 knihoven nad 15 hodin týdně
(Český Dub, Frýdlant, Hejnice, Hodkovice, Hrádek n. N.,
Chotyně, Chrastava, Jindřichovice p. Sm., Nové Město p. Sm., Vratislavice)
1 pobočka městské knihovny Český Dub (Modlibohov)
67 knihoven celkem

Nezaregistrované knihovny: MLK Mníšek, MLK Ludvíkov p. Sm., MLK Kunratice.

Poradenská a konzultační činnost

V roce 2004 bylo vykonáno v knihovnách okresu Liberec 124 metodických návštěv a poskytnuto 92 konzultací.

Práce oddělení byla poznamenána tříměsíční nepřítomností jeho vedoucí v 1. pololetí 2004.

Metodická pomoc byla zaměřena zejména na knihovny a obce, které byly úspěšné v žádostech o grant v rámci programu VISK 3. Pro obecní úřady byl zpracován materiál Podmínky pro zavádění automatizovaného knihovního systému (technické a programové) s přibližnými cenami. Materiál může sloužit jako pomůcka pro zpracování žádostí na příští rok a pro přípravu rozpočtů. V druhé polovině roku byla v komunikaci s obecními úřady věnována pozornost zejména Projektů internetizace knihoven Libereckého kraje a informování obcí o vyhlášení grantových programů na rok 2005. Velmi úspěšně je využívána elektronická pošta.

Další návštěvy na obecních úřadech byly zaměřeny na uzavírání smluv o poskytování odborných knihovnických služeb, řešení situace knihoven, modernizaci a automatizaci knihoven.

Statistika knihovnických činností

byla zpracována za všechny knihovny kromě nefungující knihovny v Mníšku (66 knihoven). Statistika byla zpracována dvojmo – v programu Stat 2003 z SVK Hradec Králové a v programu IPOS.

Porady

se pro nemoc vedoucí v 1. pololetí neuskutečnily, v 2. pololetí byly svolány 2 porady pracovníků městských knihoven (20.10. a 3.12.2004). Celookresní aktiv knihovníků se konal 6. 12. 2004 za účasti 29 pracovníků z 23 knihoven.

Pomoc při revizi a aktualizaci KF

V roce 2004 byla prováděna revize v knihovnách: Šimonovice, Bulovka, Lažany, Žibřidice, Dolní Řasnice a Bílý Potok, metodická pomoc byla poskytnuta MěK Chrastava, která prováděla revizi prostřednictvím programu LANius (41 884 svazků). O všech provedených revizích byly pořizeny zápisy. Po dobu cca půl roku jsou v knihovnách dohledávány chybějící knihy, teprve potom je revize uzavřena.

Aktualizace byla provedena ve všech revidovaných knihovnách (kromě MěK Chrastava), samostatně byl aktualizován KF knihoven v Hradčanech, Paceřicích, Příšovicích a Chotyni (celkem cca 33 tisíc svazků.).

Nákup KF z prostředků obcí

probíhá na základě smluv o nákupu a zpracování knih. Knihy jsou dodávány do 54 neprofesionálních a 6 profesionálních knihoven. V roce 2004 bylo nakoupeno, kompletně technicky zpracováno (orazítkováno, označeno, zabaleno, vybaveno knižními a katalogizačními lístky) 4 393 svazků knih za 594 741 Kč. Cena těchto knih nakoupených v knihkupectví bez rabatů by dosáhla 780 791 Kč. Úspora tedy činila 186 050 Kč tj. průměrně 24 % z maloobchodní ceny knihy (nepromítají se sem slevy z cen knih nakoupených přímo ve slevách). Rozdělení knih do jednotlivých knihoven je zaevidováno v elektronickém katalogu

KVK. Kromě toho je nadále řazen lístkový souborný katalog nákupu. Doposud se nepodařilo s příslušným oddělením KVK dojednat způsob elektronického přenosu dat dodávaných knih.

Výměnný fond

byl budován z dotace na regionální funkce a z prostředků KVK Liberec. Přírůstek činil celkem 1 927 svazků v hodnotě 377 676 Kč. (1 531 sv. v hodnotě 300 000 Kč z rozpočtu na regionální funkce, 396 sv. v hodnotě 77 676 Kč z prostředků KVK Liberec). Do výměnného fondu je nakupována jak literatura beletristická, která je často žádána čtenáři a proto také knihovníky místních knihoven, tak kvalitní a dražší literatura naučná, kterou si malé knihovny nemohou dovolit koupit (ani by to nebylo vzhledem k počtu zájemců v jednotlivých knihovnách ekonomické). Průměrná cena knihy nakoupené do VF činila 196 Kč. Do elektronického katalogu jsou průběžně zaznamenávány knihy ze starších vrácených souborů.

Cirkulace VF

Vykázané soubory pro místní knihovny (90 souborů – 4 147 svazků, tj. prům. 46 sv. v jednom souboru) sestavovala pracovnice podle požadavků knihovníků, případně si je knihovníci vybírali sami. Kromě MLK a některých městských knihoven využívalo výměnné fondy všech 7 poboček KVK Liberec (41 souborů - 1 199 svazků) Při průměrné ceně 196 Kč za 1 knihu nakoupenou do VF byl knihovní fond poboček KVK Liberec obohacen o knihy v celkové hodnotě cca 235 000 Kč. Celkem bylo do 53 knihoven a poboček dodáno 131 souborů s 5 346 svazky knih.

Další činnost

Informační listy pro knihovny okresu Liberec byly vydány 4x ročně. Do každého čísla byly zpracovány tři medailóny autorů, přehledy významných kulturních výročí na jednotlivé měsíce a aktuální úkoly a informace z knihovnictví. Přehledy kulturních výročí a medailóny autorů jsou využívány i KVK a jejími pobočkami.

Značení starších fondů MLK – nabídka tisku značená pro volný výběr knihoven, které si přeznačují knihovní fond.

Česká kniha – oddělení regionálního knihovnictví je distribučním centrem knih objednaných pro městské knihovny Libereckého okresu z programu MK ČR Česká kniha. Knihy jsou zde rovněž kompletně zpracovány. V roce 2004 bylo dodáno 8 městským knihovnám 136 svazků knih.

8. ODDĚLENÍ REGIONALISTIKY A STARÝCH A VZÁCNÝCH TISKŮ

Excerpce článků

Bylo vyexcerpováno 2494 článků, z toho do kooperačního systému národní bibliografie bylo odesláno 1179 záznamů. Zpětně je prováděna excerpce časopisů a sborníků vydaných před rokem 1991.

Jmenné autority

Bylo vloženo 193 nových regionální osobnosti. Do databáze národních autorit bylo Národní knihovnou přijato 226 personálních autorit (nové autority a opravy již přijatých aut a 86 záznamů akcí a korporací.

Retrokonverze

Bylo vloženo 103 knih vydaných v 19. století. Knihy byly převedeny do fondu starých a vzácných tisků.

Rešerše

Celkem zaregistrováno 16 žádostí o jednorázovou dokumentografickou rešerši.

Dokumentografické:	
kombinované z fondu KVK	4
kombinované z fondu KVK a fondů jiných českých knihoven	12
CELKEM	16

Objednavatelé rešerší mají až na výjimky zájem jen o soupisy dokumentů v českém jazyce, tudíž jsou hlavními inf. zdroji katalogy KVK, Česká národní bibliografie a souborné katalogy JIB, CASLIN, TINLIB, SKAT, popř. i online katalogy jednotlivých odborných knihoven v ČR, které nejsou zapojeny do projektu některého z výše jmenovaných souborných katalogů.

Formální úprava rešerší odpovídá ČSN 01 01 98. Jelikož ale ne všechny informační zdroje nabízejí ISBD formát záznamu dokumentů, jehož použití ČSN 01 01 98 vyžaduje, je nutné záznamy z těchto zdrojů do požadovaného formátu upravit ručně.

Dotazy

Od začátku roku jsme vyřídili velké množství různě komplikovaných dotazů. Odpověď na některé z nich ovšem vyžadovala i několikahodinové faktografické pátrání. Evidence vyřízených dotazů není vedena.

Staré a vzácné tisky

Probíhala spolupráce s katedrou dějepisu PF TU v Liberci na semináři „Kniha jako historický pramen“ a v rámci výuky Úvodu do studia dějepisu byly provedeny tři exkurse s odbornou přednáškou o starých tiscích.

Bylo pokračováno v digitalizaci novin „Reichenberger Zeitung“. Prostředky v hodnotě 80.000,- Kč byly získány z grantu VISK 7. Byla zdigitalizována léta 1887 až 1894, což bylo cca 13.600 polí mikrofilmu, tedy 27.200 stran novin.

Nepodařilo se začít digitálně zpracovávat staré tisky.

Bibliografie

Byla zpracována Výběrová bibliografie k historii Libereckého kraje za rok 2003. Pokračovala spolupráce s Moravskou zemskou knihovnou na bibliografii českých novin a časopisů (na konci roku vyšla první část druhého dílu české noviny 1919 až 1945).

9. FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ

Přehled základních finančních ukazatelů za rok 2004:

příjmy:

vlastní příjmy z hlavní činnosti	3 332 606,- Kč
příspěvek na provoz od státu	2 575 000,- Kč
příspěvek na provoz od kraje	30 599 000,- Kč
příspěvek na provoz od města	2 180 412,- Kč

výdaje:

výdaje investiční	3 735 070,- Kč
výdaje neinvestiční	39 780 496,- Kč
z toho osobní náklady	20 368 535,- Kč
z toho mzdové náklady	14 737 000,- Kč
nákup knihovního fondu	2 930 784,- Kč

Přílohy

Příloha č.1 – Statistické ukazatele za rok 2004

Grafy

Graf č. 1. – Registrovaní čtenáři KVK – hlavní budova

Graf č. 2. – Registrovaní čtenáři KVK - pobočky

Graf č. 3 – Výpůjčky (včetně poboček)

Statistické ukazatele za rok 2004

	Rok	Čtenáři		Návštěvníci	Výpůjčky							MVS	
		<i>celkem</i>	<i>z toho do 15 let</i>		<i>celkem</i>	<i>naučná DO</i>	<i>krásná DO</i>	<i>naučná DĚ</i>	<i>krásná DĚ</i>	<i>periodika</i>	<i>ostatní</i>	<i>jiným</i>	<i>nám</i>
KVK	2003	17 655	3 706	274 775	523 531	172 818	227 419	23 851	55 295	79 860	44 148	1 436	445
	2004	19 808	3 578	305 957	590 616	162 922	219 101	27 849	47 172	56 545	66 798	1320	479
Pobočky	2003	1 367	536	16 993	103 552	18 949	65 741	6 089	12 678	14 351	95	0	0
	2004	2 303	439	14 506	100 311	24 806	59 238	5 178	10 930	10 229	159	0	0
Celkem	2003	19 022	4 242	291 768	627 083	191 767	293 160	29 940	67 973	94 211	44 243	1 436	445
	2004	21 952	4 017	320 463	690 927	187 728	278 339	33 027	58 102	66 774	66 957	1320	479

	<i>plán 2004</i>	<i>18 200</i>	<i>4 150</i>	<i>275 000</i>	<i>595 000</i>	<i>178 000</i>	<i>285 900</i>	<i>27 000</i>	<i>64 000</i>	<i>94 000</i>	<i>40 100</i>	<i>1 400</i>	<i>400</i>
	<i>plnění</i>	<i>120,60%</i>	<i>96,70%</i>	<i>116,50%</i>	<i>116,10%</i>	<i>105,50%</i>	<i>97,40%</i>	<i>122,30%</i>	<i>90,80%</i>	<i>71%</i>	<i>167%</i>	<i>94%</i>	<i>120%</i>

Vysvětlivky:

DO - dospělí

DĚ - děti